

Intern Controleplan 2023 gemeente Drimmelen

Datum: 30 maart 2023
Auteurs: Concerncontrol
Adlasz
VERSIE: **DEFINITIEF 1.0**

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Vooraf	4
3	Rechtmatigheidsverantwoording	5
3.1	Aanleiding	5
3.2	Rechtmatigheidsverantwoording van het college	5
3.3	Kadernota rechtmatigheid.....	5
3.4	Definitie en criteria	5
3.5	Normenkader, toetsingskader en verantwoordingsgrens	6
3.6	Relevant wettelijk kader	7
4	Aanpak Interne Controle.....	8
4.1	Controlemethode.....	8
4.2	Materialiteit	9
4.3	Afwijkende controlefrequentie.....	9
4.4	Planning verbijzonderde interne controle	9
4.5	Foutenevaluatie bij de controles.....	10
4.6	Integrale controle	10
5	Rapportage.....	11
6	Interne controles 2023	12
7	Fraude risicoanalyse	14
7.1	Doel fraude risicoanalyse	14
7.2	Definities	14
7.3	Aandachtspunten accountant.....	14
7.4	Opstellen frauderisicoanalyse.....	14
7.5	Controle	14

1 Inleiding

Interne beheersing is een integraal onderdeel van de activiteiten binnen de gemeente Drimmelen. Concerncontrol heeft daarin een ondersteunende rol. Doen wij de goede dingen op de goede manier? Wat leren wij van de interne controle? Hoe kunnen we onszelf verbeteren? Hoe past interne controle in het ontwikkelen en sturen van de organisatie.

In het “Kaderplan Interne Beheersing gemeente Drimmelen” wordt een beeld geschetst hoe de VIC-functie – als onderdeel van Concerncontrol - een bijdrage kan leveren aan de doorontwikkeling van de beheersingsorganisatie binnen de gemeente Drimmelen tot een situatie waarin de bedrijfsvoering van de gemeente Drimmelen “in control” is. Bewust is gekozen voor de langere termijn. Onderkend wordt dat de interne beheersing in ontwikkeling is. In het kaderplan is de ambitie en de aanpak voor de komende jaren verwoord. In dit jaarplan maken wij inzichtelijk welke concrete interne controlewerkzaamheden voor 2023 worden uitgevoerd. Afdeling Maatschappelijke Aangelegenheden heeft daarbij nog een eigen controleplan opgesteld welke in de toekomst geïntegreerd zal worden in dit IC-plan.

Jaarlijks dient het IC-plan door het college van Burgemeesters & Wethouders (college van B&W) van gemeente Drimmelen te worden vastgesteld. Gemeente Drimmelen geeft hiermee invulling aan art. 212/213 van de Gemeentewet door hierbij zorg te dragen voor de interne toetsing van de getrouwheid van de informatieverstrekking en de rechtmatigheid van de financiële beheershandelingen. Deze toetsing vindt plaats met als doel met een redelijke mate van zekerheid vast te stellen dat de financiële beheershandelingen hebben plaats gevonden binnen de kaders van de wet- en regelgeving, zoals opgenomen in de door de raad vastgestelde normen- en toetsingskader. Hierover meer in het hoofdstuk ‘Normenkader’.

2 Vooraf

In het kaderplan wordt de aanpak beschreven hoe te komen in de fase waarin de bedrijfsvoering in control is, waarbij ook onderkend wordt dat het nog niet haalbaar is om volledig vorm en inhoud te geven aan deze aanpak. Daarom is in het kaderplan een ingroeiscenario opgenomen. Voor 2023 heeft de gemeente als doel gesteld om aan het wettelijk minimum te kunnen voldoen om het college een rechtmatigheidsverantwoording af te kunnen laten geven. De in dit IC-plan opgenomen controles betreffen een 'hybride' aanpak; een combinatie van organisatiegericht en gegevensgericht, waarbij het zwaartepunt op de gegevensgerichte controles ligt. Het is op voorhand immers niet de verwachting dat alle onderdelen in de volle omvang aan de daaraan te stellen eisen voldoen; er is zoals gezegd sprake van een groeitraject. In dit plan werken we eerst het algemeen kader uit, dan de gegevensgerichte benadering uit en vervolgens de bredere aanpak.

Dit IC-plan sluit aan op het controleprotocol accountantscontrole jaarrekening. Het controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening. Jaarlijks toetst de accountant volgens de Nadere voorschriften controle en overige Standaarden (NV COS) van de Nederlandse beroepsorganisatie van accountants (NBA) de kwaliteit van de opzet, de invoering (het bestaan), en de werking van de belangrijkste interne beheersmaatregelen voor alle significante bedrijfsprocessen.

Inhuur Adlasz voor uitvoering verbijzonderde interne controle

Vanaf 2022 huurt de gemeente Drimmelen Adlasz in voor de uitvoering van de verbijzonderde interne controle. Hierdoor is de rol van Joris de Krom gewijzigd van IC-coördinator naar een rol als aanspreekpunt voor Adlasz bij operationele zaken met de gegunde opdracht als basis.

Adlasz heeft evenals de concerncontroller een onafhankelijke positie. Adlasz is verantwoordelijk voor het jaarlijks actualiseren van het IC-plan en het borgen van de verantwoordelijkheid voor administratieve organisatie en interne beheersing (interne controle) op de vakafdelingen en het ondersteunen bij het organiseren van 'checks and balances' bij de ondersteunende afdelingen. Bij het signaleren van onvolkomenheden rapporteert Adlasz de controlebevindingen en/of aanbevelingen te aan de concerncontroller, de afdelingsmanager en de proceseigenaar. Per significant bedrijfsproces is een proceseigenaar aangewezen.

3 Rechtmatigheidsverantwoording

3.1 Aanleiding

Artikel 213 van de gemeentewet verplicht iedere gemeente om een controleverordening op te stellen. Een verordening waarin de raad regels vaststelt voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. In het verlengde van deze verordening is dit IC-plan opgesteld. Dit IC-plan regelt de controle op de financiële rechtmatigheid en de verantwoording daarover door het college.

3.2 Rechtmatigheidsverantwoording van het college

Vanaf het verslagjaar 2023 zijn colleges verplicht om een rechtmatigheidsverantwoording af te geven, welke onderdeel is van in de jaarrekening. In de rechtmatigheidsverantwoording moet het college aangeven of zij van mening is dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten alsmede de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens. In de paragraaf Bedrijfsvoering in de jaarstukken is aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid.

3.3 Kadernota rechtmatigheid

De commissie BBV geeft in een Kadernota rechtmatigheid met stellige uitspraken en aanbevelingen richting aan de wijze waarop gemeenten om dienen te gaan met de rechtmatigheidsverantwoording van het college aan de raad. In dit IC-plan gaat het college uit van de kadernota rechtmatigheid 2023.

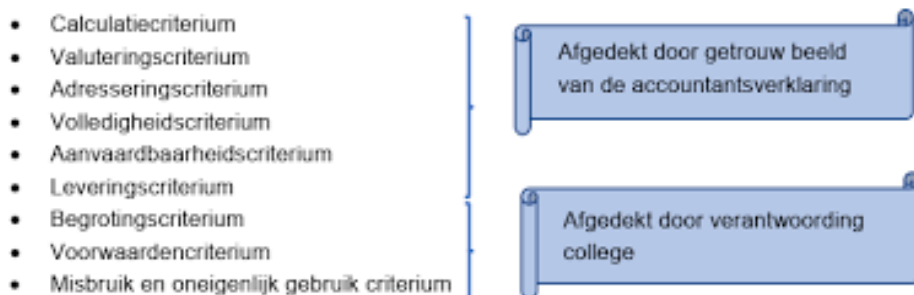
3.4 Definitie en criteria

Definitie rechtmatigheid

Bij rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording door het college gaat het er om dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gaat om de financiële beheershandelingen, anders gezegd om financiële rechtmatigheid.

Criteria

De gemeente heeft te voldoen aan 9 criteria op het gebied van financiële rechtmatigheid. Als gevolg van de wetswijziging wordt van het college verwacht dat zij op de laatste drie criteria een verantwoording qua rechtmatigheid af gaat leggen.

Begrotingscriterium

De rechtmatigheidsverantwoording van het college bevat het totaal aan afwijkingen die boven de door de raad vastgestelde grens uitkomen. Voor de afwijkingen die passen binnen de gemaakte afspraken tussen de gemeenteraad en het college wordt vervolgens verwezen naar de programma's. Een totaaloverzicht van de afwijkingen tussen begroting en jaarrekening maakt immers onderdeel uit van de toelichting van de programma's onder de derde W-vraag ("Wat mag het kosten?"). In de rechtmatigheidsverantwoording worden vervolgens alleen de afwijkingen toegelicht die niet passen in de afspraken tussen de gemeenteraad en het college.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. De eisen/voorwaarden zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur. Het voorwaardencriterium levert vooral aandachtspunten op bij subsidieverstreking (vooral naleven eigen voorwaarden) en niet toegestane staatssteun; Europese aanbestedingen; wet werk en bijstand; modelverordeningen 212 en 213a; bevoegdheden; personeelslasten en verordeningen.

Misbruik en oneigenlijk gebruik criterium

Het is aan de gemeente om effectieve maatregelen te nemen om misbruik en oneigenlijk (M&O) gebruik te voorkomen. De gemeente zal in eerste plaats bezien welke eisen de wet- en regelgeving stelt ten aanzien van M&O, wat daarin is geregeld omtrent de handhaving en hoe zich dat heeft vertaald naar de opzet van de interne organisatie. Het M&O-beleid moet voldoende actueel zijn en voldoende zijn afgestemd op de meest recente wetgeving en de praktijk. Het college dient een uitspraak te doen in hoeverre het M&O beleid ook feitelijk wordt nageleefd en of de getroffen maatregelen werken. De basis daarvoor ligt in belangrijke mate bij de uitkomsten van de intern al uitgevoerde controles en evaluaties. Wanneer het college concludeert dat het M&O-beleid (op onderdelen) niet actueel is en/of dat er geen M&O-beleid bestaat of het M&O-beleid feitelijk niet wordt nageleefd vermeld het college dit in de paragraaf Bedrijfsvoering van de jaarrekening. Daadwerkelijke afwijkingen worden, voor zover zij niet het getrouwheidsaspect raken, betrokken bij het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording.

3.5 Normenkader, toetsingskader en verantwoordingsgrens

Normenkader

Het normenkader voor de rechtmatigheidsverantwoording betreft de inventarisatie van relevante regelgeving, van andere overheden en van de gemeente zelf. Om het normenkader te kunnen gebruiken voor de interne beheersing moet het normenkader actueel worden gehouden. Ten behoeve van de uitwerking is het van belang dat bekend is welke bepalingen van de regelgeving relevant zijn voor het rechtmatigheidsbeheer. In het kader van de rechtmatigheidsverantwoording gaat het daarbij om de bepalingen waarvoor de gemeente financiële consequenties uit kunnen voortkomen.

Het operationaliseren van het normenkader is een taak van het college en wordt vastgelegd in het toetsingskader. Het jaarlijks vaststellen van het normen- en toetsingskader is voorbehouden aan de raad.

Bij onduidelijkheden over de interpretatie in de gemeentelijke verordeningen over financiële consequenties, dient de raad aan te geven welke uitleg hieraan moet worden gegeven. Deze uitleg vormt de basis voor een aanpassing van de verordening.

Toetsingskader

In het toetsingskader is per wet, regeling of verordening vastgelegd welke artikelen relevant zijn voor de toetsing of sprake is van financiële rechtmatigheid. Het gaat daarbij om het recht op, de hoogte van en de duur van financiële aanspraken jegens de gemeente. De daadwerkelijke toetsing door de interne organisatie maakt duidelijk of sprake is van financiële onrechtmatigheid. De gedane constatering vormen de basis voor de rechtmatigheidsverantwoording door het college aan de raad.

Verantwoordingsgrens

De verantwoordingsgrens is een door de raad vastgesteld bedrag, waarboven het college de afwijkingen moet opnemen in de rechtmatigheidsverantwoording. De verantwoordingsgrens valt binnen de bandbreedte van 0% tot 3% van de totale lasten van de gemeente, inclusief de dotaties aan de reserves. Onder afwijkingen wordt verstaan fouten (dus het niet naleven van wet- en regelgeving) en/of posten waarvan bij het college onduidelijkheid bestaat over de rechtmatigheid (omdat bijvoorbeeld juristen van mening verschillen over een aanbesteding). De verantwoordingsgrens betekent dat rechtmatigheidsfouten pas in de rechtmatigheidsverantwoording worden opgenomen en toegelicht, wanneer zij boven het door de raad vastgestelde percentage komen. In artikel 10 lid 2 van de Financiële Verordening 2023 is een verantwoordingsgrens van 3% van de totale lasten inclusief dotaties aan reserves opgenomen. Daarnaast is in artikel 10 lid 3 van deze verordening opgenomen dat in de paragraaf bedrijfsvoering het totaal van de geconstateerde afwijkingen (fouten of onduidelijkheden) groter dan 10% van de verantwoordingsgrens wordt toegelicht.

3.6 Relevant wettelijk kader

Op dit IC-plan zijn van toepassing:

- Artikel 213 van de Gemeentewet
- De “Controleverordening gemeente Drimmelen” ex artikel 213 van de Gemeentewet
- De kadernota Rechtmatigheid 2023 van de commissie BBV dd. 30 augustus 2021

4 Aanpak Interne Controle

Het IC jaarplan is een dynamisch document waarbij jaarlijks, in overleg met de accountant en de organisatie-eigen identificatie van risicovolle processen, zal worden gezien welke processen onderdeel van de IC zullen uitmaken en wat de diepgang van de betreffende werkzaamheden zal zijn. In principe worden de processen in de controle betrokken waar:

- Op één of andere wijze uitgaande en inkomende geldstromen plaatsvinden;
- Registraties of verstrekkingen plaatsvinden waaruit direct of indirect financiële rechten of verplichtingen voort kunnen vloeien.

Ook bekeken wordt of er processen zijn die voor de controle van belang zijn op basis van:

- Financiële relevantie vanuit de risicoanalyse;
- Invoering nieuwe wet- en regelgeving;
- Verbeteracties uit voorgaande controles;
- Effectiviteit en efficiëntie.

Hieronder worden drie mogelijke controlemethodes genoemd. Welke methode het meest effectief en efficiënt is, hangt af van de specifieke situatie en de doelstelling van een controle. Soms zijn beide methoden mogelijk maar is de ene doelmatiger dan de ander. In andere gevallen kan het zijn dat alleen maar één methode effectief is.

4.1 Controlemethode

- **Procesgericht:** De procesgerichte controle is met name gericht op de kwaliteit van (hoofd)processen, het in beeld brengen van de beheersmaatregelen binnen het proces en de werking van die beheersmaatregelen in de praktijk. De procescontroles worden uitgevoerd onder andere aan de hand van beleidsnota's en waar aanwezig beschrijvingen van het proces (al dan niet weergegeven in flowcharts). De werking van de beheersmaatregelen die zijn opgenomen in de (hoofd)processen worden d.m.v. lijncontroles getoetst op de werking in de praktijk.
- **Systeemgericht:** Bij de systeemgerichte controles wordt o.a. de logische toegangsbeveiliging (gebruik wachtwoorden, toegang tot menu's) en de borging van de functiescheiding in de applicaties beoordeeld (rollen, autorisaties, autorisatiemenu's). Hierbij wordt aandacht besteed aan de autorisaties tot het vastleggen van vaste gegevens van cliënten en crediteuren (bankgegevens e.d.). Deze controle is gericht op het toetsen van het proces zelf. Is de inrichting van een proces goed en wordt daadwerkelijk gewerkt zoals het proces is opgezet?
- **Gegevensgericht:** controle waarbij de resultaten en producten van een proces worden getoetst en niet zozeer de totstandkoming (het procesverloop zelf). Gegevensgerichte controles worden vastgesteld aan de hand van documentatie en de financiële administratie.

Bij gemeente Drimmelen is er voornamelijk nog sprake van gegevensgerichte controles en ambitie is wel te intensiveren (en meer opvolging te geven aan de uitkomsten) en steeds meer over te gaan naar systeemcontroles en van daaruit naar procescontroles. Wat dat impliceert zal nader uitgewerkt moeten worden.

Indien er sprake is van een gegevensgerichte controle zal tabel 3 als uitgangspunt worden gehanteerd.

Tabel 3 – Aantal controles		
AANTAL TE CONTROLEREN DOSSIERS		
Factor 4 : Aantal controle-momenten*	Controle omvang standaard	Controle omvang bij fout
Jaarlijks	1	1
Kwartaal	2	2
Maandelijks	2	3
Wekelijks	5	8
Dagelijks	20	32
Meerdere keren per dag	25	40
*in de regel gelijk aan aantal dossiers		

4.2 Materialiteit

Alle posten die groter zijn dan het bedrag van de uitvoeringsmaterialiteit, of waar een aanvullend een specifiek risico onderkend (bijv. bij grondexploitatie of schattingsposten zoals voorzieningen), maken onderdeel uit van de controle. De uitvoeringsmaterialiteit wordt als volgt berekend:

Volgens de controlevuistregel betreft de materialiteit 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves. De uitvoeringsmaterialiteit is 65% van dit bedrag.

4.3 Afwijkende controlefrequentie

In voorkomende gevallen mag het management team op voorstel van de concerncontroller besluiten af te wijken van het controleplan. Zij brengt het college op de hoogte van dit besluit en de onderliggende motivatie. **Structurele wijziging van uitgangspunten geschiedt via een nieuw vast te stellen controleplan.**

De genoemde uitgangspunten zullen zoveel als mogelijk worden toegepast. Deze geven echter een ideaalsituatie weer. Het vergt een aantal jaren om de uitvoering van de (verbijzonderde) interne controle op dat niveau te brengen. Als het controleplan niet volledig is gevolgd, wordt dat in de rapportages van de (verbijzonderde) interne controle duidelijk gemotiveerd en aangegeven wat de vervolgacties voor het volgende jaar zullen zijn.

4.4 Planning verbijzonderde interne controle

De verbijzonderde interne controles worden periodiek uitgevoerd in twee fasen. De keuze voor een twee fasen opzet is bewust gemaakt: spreiding van controles over meerdere fasen betekent dat over kortere periodes verantwoording dient te worden afgelegd en minder steekproeven per fase hoeven worden getrokken. Dit heeft als absolute voordelen dat de werkdruk van de controles vermindert en eventuele geconstateerde financiële afwijkingen van de norm tijdig, d.w.z. vóór de vaststelling van de jaarrekening, kunnen worden hersteld.

Een spreiding van controles over twee fasen is echter niet in alle gevallen nuttig of haalbaar. Voor een groot deel heeft dit te maken met natuurlijke controlemomenten in de te controleren processen. Zo is het bij de subsidies het meest zinvol om de verbijzonderde interne controles uit te voeren na de toekenning en vaststelling van de subsidies (twee fasen) en bij bijvoorbeeld het leerlingenvervoer (tweejaarlijks controlemoment) na de toekenning (één fase).

De eerste fase van de (verbijzonderde) interne controles betreft de maanden januari tot en met juni, de tweede fase betreft de maanden juli tot en met december. De uitkomsten van de eerste fase van de controles dienen als input voor de interimcontrole van de accountant.

Uitgangspunt is dat de interne controle een continu proces is en niet alleen plaatsvindt rondom de twee momenten dat de accountant langskomt bij de interimcontrole en jaarrekeningcontrole. In de eerste plaats wordt de interne controle uitgevoerd door de lijnorganisatie zelf. De interne controle vindt gedurende het hele jaar plaats.

Indien bij het toetsen één fout wordt ontdekt, dient het aantal te toetsen beheersmaatregelen te worden verhoogd met 60% (bij 25 naar 40, bij 5 naar 8 en bij 2 naar 3). Bij twee of meer fouten wordt er vanuit gegaan dat de beheersmaatregelen onvoldoende werken (ervan uitgaande dat de fout niet geïsoleerd kan worden). Dit zal leiden tot een gegevensgerichte controle, waarbij omvangrijke steekproeven worden getrokken.

4.5 Foutenevaluatie bij de controles

Als er fouten worden geconstateerd, dient eerst te worden vastgesteld of het financiële fouten of niet-financiële fouten betreffen. Niet-financiële fouten zijn wel aandachtspunten voor de administratieve organisatie en interne beheersing die worden gerapporteerd, maar worden niet meegenomen in de foutenevaluatie. Geconstateerde financiële fouten kunnen in twee categorieën worden ingedeeld.

Structurele fout: een fout die zich niet alleen voordoet in het onderzochte geval, maar ook in de rest van de massa. Als met zekerheid een deelmassa kan worden bepaald waarin de fout zich voor doet (isoleren), is het eventueel mogelijk deze fout te herstellen.

Incidentele fouten: een incidentele fout heeft een eenmalig karakter (bijvoorbeeld gefactureerd bedrag is niet conform overeenkomst). Om te bevestigen dat de fout inderdaad incidenteel is voor de gehele massa, moet de steekproef uitgebreid worden voor die betreffende beheersmaatregel. Algemeen gangbare norm voor uitbreiding van de steekproef is 60% van het oorspronkelijke aantal (bij 25 uitbreiden naar 40, bij 5 naar 8 en bij 2 naar 3).

4.6 Integrale controle

In sommige processen is de populatie zodanig klein of kan de hele populatie zodanig snel gecontroleerd worden, dat wordt gekozen voor een integrale controle.

5 Rapportage

Tweemaal per jaar wordt een integraal rapport van bevindingen, conclusies en aanbevelingen voortkomend uit de verbijzonderde interne controle opgesteld door Adlasz. Deze rapportages worden besproken met de concerncontroller. Na akkoord van de concerncontroller worden de rapportages verstrekt aan het management en de wethouder Financiën.

6 Interne controles 2023

In de opdracht voor de uitvoering van de VIC die is gegund aan Adlasz zijn initieel de volgende processen opgenomen:

- Inkopen en aanbestedingen
- Personeel
- Subsidies
- Belastingen
- Leges omgevingsvergunningen
- Verhuur
- Grondverkoop
- Treasury
- Governance rondom samenwerkingsverbanden

Ten opzichte van verantwoordingsjaar 2022 zijn twee wijzigingen doorgevoerd, te weten:

- **Secretarieleges verwijderen:** hierop vindt geen verbijzonderde interne controle plaats. Het aantal fouten dat geconstateerd is, is beperkt en de mogelijke risico's zijn via controles in de lijn voldoende te ondervangen.
- **Governance rondom samenwerkingsverbanden toevoegen:** de gemeente Drimmelen werkt met samenwerkingsverbanden samen waarbij ze, afhankelijk van de samenwerkingsvorm, rechtmatigheidsrisico's kunnen lopen. Door de verbijzonderde interne controle laten we controles uitvoeren op de geldstromen.

Zoals aangegeven zijn dit initieel de processen waarop verbijzonderde interne controle uitgevoerd gaat worden. Mede in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording is het van belang om met het college af te stemmen of zij processen gecontroleerd willen hebben die niet in deze paragraaf zijn opgenomen. Zij zijn verantwoordelijk voor de af te geven rechtmatigheidsverantwoording en de onderbouwing daarvan.

Per proces wordt een procesanalyse uitgevoerd, waarbij mogelijke risico's in de processen worden besproken, met de wijze waarop deze worden beheerst. Van de in opzet aanwezige beheersmaatregelen wordt via een lijn controle vastgesteld of deze beheersmaatregelen ook daadwerkelijk bestaan en werken. De aandachtspunten worden opgenomen in controlememo's per proces en in de integrale rapportage.

In onderstaande tabel zijn de controles per proces voor 2023 opgenomen. Daarbij is het uitgangspunt genomen dat de gemeente Drimmelen wil voldoen aan het wettelijk minimum om het college een rechtmatigheidsverantwoording af te kunnen laten geven.

Proces	Te verrichten werkzaamheden
Aanbestedingen	Uitvoeren van een spendanalyse op basis waarvan wordt vastgesteld of voldaan is aan de Europese aanbestedingsrichtlijnen
Inkopen incl. betalingsverkeer	• Review op de controle op de bestelling, levering, factuur, betaling, goedkeuring. • Review op de controle op de betalingen

	• Controle op wijzigingen in de crediteurenstamgegevens
Personeel	• Controle van de aansluiting tussen de sub administratie en de financiële administratie • Controle op de rechtmatigheid van declaraties • Controleren van indienst en uitdienst mutaties • Controle van de bruto/netto berekening
Subsidies	• Controle van de aansluiting tussen de sub administratie en financiële administratie • Steefproefcontrole op vaststellingen • Steekproefcontrole op subsidieaanvragen/toekenningen.
Belastingen	• Steekproef op aan te leveren informatie aan TOG (WOZ-waarden). • Beoordelen verantwoording met controleverklaring vanuit TOG en de uitkomsten van de door externe accountant uitgevoerde controle bij TOG. • Controleren van de aansluiting tussen verantwoording TOG en financiële administratie.
Leges omgevingsvergunningen	• Dossiercontrole voor de controle op de rechtmatigheid van de leges • Controle op de juistheid van de tarieven • Controle van de aansluiting tussen de sub administratie en financiële administratie
Verhuur	• Dossiercontrole voor de controle op de rechtmatigheid van de verhuur • Controle op de juistheid van de tarieven • Controle van de aansluiting tussen de sub administratie en financiële administratie
Grondverkopen	• Dossiercontrole voor de controle op de rechtmatigheid van de grondverkopen • Controle van de aansluiting tussen de sub administratie en financiële administratie
Treasury	Integrale controle op afgesloten en verstrekte geldleningen waarbij wordt vastgesteld of deze in overeenstemming met treasury statuut hebben plaatsgevonden.
Governance rondom samenwerkingsverbanden	• Inventarisatie samenwerkingsverbanden met materiele geldstromen van of naar de gemeente Drimmelen • Inzicht in contractuele afspraken tussen gemeente en samenwerkingsverband • Beoordelen governanceproces binnen de gemeente per samenwerkingsverband

7 Fraude risicoanalyse

Het thema fraude is de afgelopen jaren een belangrijk onderwerp in het maatschappelijk verkeer. Dit mede naar aanleiding van enkele grote schandalen wereldwijd en het negatieve effect dat fraude kan hebben op (overheids)organisaties. Op basis van de theorie achter de fraudedriehoek kan fraude zich voordoen wanneer sprake is van de aanwezigheid van drie factoren: gelegenheid, druk/motivatie en rationalisatie (voor jezelf rechtvaardigen van fraude).

7.1 Doel fraude risicoanalyse

Het identificeren en inschatten van de risico's op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude. Het verkrijgen van voldoende en geschikte controle-informatie over de ingeschatte risico's op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude door middel van het opzetten en implementeren van geschikte manieren om op die risico's in te spelen en het op passende wijze inspelen op fraude of vermoede fraude die tijdens de controle is geïdentificeerd.

7.2 Definities

Fraude - een opzettelijke handeling door een of meer leden van het management, met sturing belaste personen, werknemers of derden, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding teneinde een onrechtmatig of onwettig voordeel te verkrijgen;

Frauderisicofactoren - gebeurtenissen of omstandigheden die wijzen op een stimulans of druk om fraude te plegen of die een gelegenheid scheppen om te frauderen.

7.3 Aandachtspunten accountant

Er wordt veel waarde gehecht aan het opstellen van een dergelijke frauderisicoanalyse en het creëren van bewustwording binnen de gemeentelijke organisatie. Een frauderisicoanalyse biedt een goede houvast bij de toetsing van het M&O-criterium als onderdeel van de rechtmatigheidscontrole door de accountant nu en als onderdeel van de rechtmatigheidsverantwoording door het college op termijn.

7.4 Opstellen frauderisicoanalyse

De gemeente Drimmelen heeft nog geen organisatiebrede fraude risicoanalyse opgesteld. Dit staat gepland voor 2023. Hiervoor worden risicotafels met het management team en de vakafdelingen georganiseerd, waarbij de volgende aanpak wordt gevolgd:

1. Identificeren van risico's
2. Wegen van risico's op aspecten kans dat het zich voor doet en de impact als het zich daadwerkelijke voordoet
3. Beoordelen van risico's (accepteren, verzekeren, voorkomen, beheersen)
4. Koppelen van een risico-eigenaar per risico
5. Uitkomst van risicotafels opnemen in de P&C-cyclus

7.5 Controle

De controle op mogelijke fraude maakt onderdeel uit van de huidige interne controles. In de werkprogramma's zijn werkstappen opgenomen gericht op fraude. Op deze manier kunnen risico's worden geïdentificeerd op een afwijking van materieel belang die gevolg is van fraude. Er wordt beoordeeld welke soorten opbrengsten aanleiding geven tot deze risico's. De risicoanalyses worden uitgevoerd per proces.